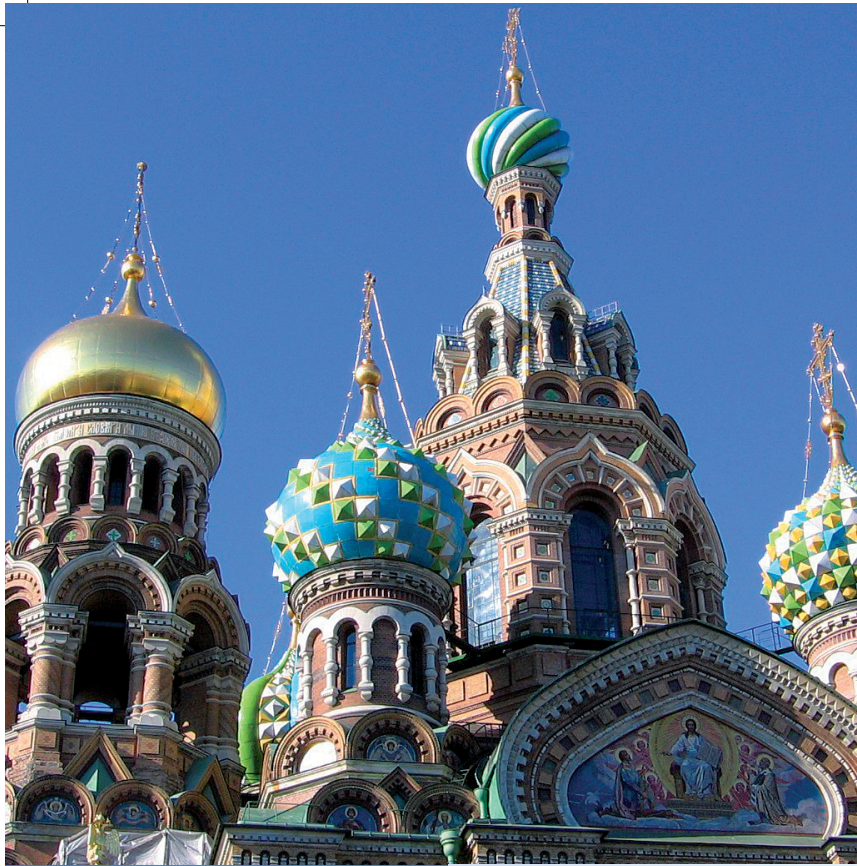

Foreningen · Historie · Film · H.C. Andersen og Rusland · Meget mere...

Danmark & Rusland – før og nu

Dansk–Russisk Forening

Indhold:

Hæftets indhold og formål	2
Dansk -Russisk Forening før og nu	3
Ruslands plads i verden	4
Dagmar, prinsesse af Danmark, kejserinde af Rusland	6
Turist i Rusland	8
Vitus Bering	10
H. C. Andersen og Rusland	11
Danmark - Rusland gennem 1000 år	12
Min russiske yndlingsfilm	14
Vidste du	16

Redaktion:

Gunvor Andersen, George Fogh, Kaare Holst
og Sven Møller Jensen.

Udgivet af Dansk-Russisk Forening 2007,
Støttet af Tips- & Lotto midlerne.

Tryk:

Sangill Grafisk Produktion, Holmegaard

Henvisninger:

Dansk-Russisk Forening:
www.dkrus.dk
mail@dkrus.dk
Telefon: +45 61 65 10 71

Den Russiske Ambassade
www.denmark.mid.ru/5d.html

Horsens Museum:
www.horsensmuseum.dk

Udenrigsministeriet
www.um.dk

Kontakt:

Dansk-Russisk Forening har en række
afdelinger i Danmark.
Adresser og mange andre oplysninger
findes på www.dkrus.dk

Kære læser

Denne folder om Danmark og Rusland er udgivet af Dansk - Russisk Forening. Formålet har været at samle informationer, der kan være til nytte og inspiration for skoler, studiekredse og andre, der ønsker at få et indblik i den spændende historie, som forholdet mellem Danmark og Rusland afspejler, et forhold der strækker sig over mere end 500 år.

Vel vidende at vi her kun kan give enkelte eksempler, må vi for den videbegærlige henvise til yderligere fordybelse på biblioteker, internettet, museer o.s.v.

Dansk-Russisk Forening er åben for alle, der interesserer sig for Rusland. Som medlem får du mulighed for at dyrke din interesse for russiske forhold sammen med andre.

Foreningen består af et antal lokalafdelinger ud over landet. Disse er samlet i en landsforening. Du kan tilslutte dig en lokalafdeling eller være medlem direkte under landsforeningen.

Dansk- Russisk Forening er uafhængig af partipolitiske og økonomiske interesser.
Læs mere og find din lokalafdeling på www.dkrus.dk.

*På vegne af Dansk - Russisk Forening
Karsten Fledelius, landsformand*

Dansk–Russisk Forening – før og nu

Af Kaare Holst

Dansk - Russisk Forening så dagens lys i 1924. Foreningen opstod ud fra ønsket om at normalisere forholdet mellem Danmark og Rusland og genoprette kontakter, som brutalt var afbrudt af den kommunistiske revolution i 1917.

De følgende årtier stod foreningen bag et stort antal kulturelle udvekslingsarrangementer, besøg, koncerter, filmforestillinger, kunststillinger og konferencer.

Alle 15 sovjetrepublikker besøgte under den kolde krig Danmark i regi af "Sovjetiske kulturdage". Det var blot én af måderne, på hvilken foreningen søgte at styrke de mellemfolkelige kontakter under mottoet "Venskab gennem kendskab".

Samarbejdet - et spejl af tiden

Siden sin start har udviklingen i Rusland afspejlet sig i måden, foreningen har måttet virke på. Skiftende nedfrysninger og tøbrud har dikteret mulighederne for samarbejdet.

Tiden efter kommunismens fald kan på mange måder sammenlignes med tiden før 1917. Den militære spænding er væk, og markedsøkonomien er genindført i Rusland. Landet er igen et interessant område for danske erhvervsdrivende og er åbent for såvel forretningsrejsende som turister.

På den storpolitiske arena kæmper Rusland med at tilpasse sig rollen som regional stormagt snarere end supermagt, og der er ingen tvivl om, at kontakten og samarbejdet med Rusland er afgørende for Danmark og Europa. Det er et spørgsmål om fred og sikkerhed, men også et spørgsmål om demokrati og menneskerettigheder, og ikke mindst et spørgsmål om social udvikling frem mod velfærd for det russiske folk. Derfor vedkommer udviklingen i Rusland os.

Lokalafdelinger

Foreningen er med sine lokalafdelinger ud over landet i dag hjemsted for en lang række arrangementer, der har med Rusland og russiske forhold at gøre. Disse afdelinger ser det som deres mål at bringe det russiske samfund, dets kultur og dets mangeartede problemer tættere på danskernes hverdag.

Derfor er der fortsat brug for Dansk - Russisk Forening.

Ruslands plads i verden

Af Lars P. Poulsen - Hansen

Rusland er med sit areal på 17,1 mio. km² verdens største land. Fra Østersøen til Beringstrædet strækker det sig ca. 9.000 km, og fra Det Nordlige Ishav til grænserne mod syd er der ca. 4.000 km. Landet dækker 11 tidszoner, og fra hovedstaden Moskva er der længere til rigets fjerneste egne end til USA's hovedstad Washington D.C.

Rusland har enorme naturressurser og alle former for råstoffer, ikke mindst olie og naturgas.

Befolkningstallet for nedadgående

Rusland har et stort menneskeligt potentiale - en befolkning på 143 mio. - og ligger dermed som nr. 8 blandt verdens lande mht. indbyggertal. Det er imidlertid et alvorligt problem, at befolkningstallet er for hurtigt nedadgående med en negativ befolkningstilvækst på 800.000 om året. Det siger sig selv, at perspektiverne ved en fortsættelse af denne tendens er meget dystre.

Ruslands økonomi

Den russiske økonomi svarer ikke til landets størrelse. I 2005 lå Rusland med et bruttonationalprodukt (BNP) på 755.437 mio. amerikanske dollar som nr. 10 blandt verdens lande. Danmark var nr. 27 med en BNP, der udgjorde ca. en tredjedel af det russiske, nemlig 265.934 mio. amerikanske dollar. Hvad angår BNP pr. indbygger, er Rusland nr. 59 på verdens-

ranglisten for 2004 med 9.800 amerikanske dollar, mens Danmark ligger på sjettepladsen med 32.200 amerikanske dollar.

I økonomisk henseende går det fremad for Rusland, der nyder godt af de høje verdensmarkedspriser på olie og gas. Rusland har i de seneste år været i stand til at afdrage meget betydelige summer af sin gæld til udlandet. I 2005 voksede BNP med 6,4 %. Væksten er fortsat i 2006, ligesom investeringerne fortsætter med at vokse. Den russiske økonomi er dog ikke i stand til at 'fordøje' de store olie- og gasindtægter.

De placeres derfor i en stabiliseringsfond med henblik på senere investeringer i sektorer som sundhedsvæsen, uddannelse, landbrug og boliger.

Forsvaret

I militær henseende er Rusland fortsat verdens næststørste atommagt efter USA. De væbnede styrker er dog blevet væsentligt reduceret siden 1992, hvor de talte 2,7 mio. mand. I dag er de kun på omkring 1 mio. mand. Bevillingerne til forsvaret er blevet stærkt beskåret. I 2003 skønnedes de at udgøre 4,6 % af BNP. I Rusland er der stadig værnepligt, men de væbnede styrker har store problemer med rekruttering af egnet personale. Der er planer om at afskaffe værnepligten og lade styrkerne bestå af professionelle soldater. En militær reform trænger sig på, men synes ikke umiddelbart forestående.

Et ungt demokrati

I sin nuværende skikkelse har Rusland eksisteret siden slutningen af 1991, da Sovjetunionen blev opløst. I december 1993 vedtoges ved en folkeafstemning en ny forfatning, hvori det hedder, at landet er "en demokratisk, føderativ retsstat med republikansk styreform". Rusland er altså et ungt demokrati.

Da den nuværende præsident, Vladimir Putin, blev indsat i embedet i maj 2000, var det første gang i Ruslands mere end 1000-årige historie, at rigets øverste embede blev overdraget fra en folkevalgt le-

Den hvid - blå - røde trikolore, handelsflaget fra Peter den Stores tid i begyndelsen af 1700-tallet, symboliserer åbningen mod omverdenen.

der til en anden. Som ung stat søger Rusland efter en identitet i den postsovjetiske verden, men det har vist sig svært at etablere en national idé for landets mange nationaliteter, trosretninger og kulturer.

På den internationale arena

På den internationale arena optræder Rusland som efterfølgerstat til Sovjetunionen. Det indebærer bl.a., at landet er et af de fem permanente medlemmer af FN's sikkerhedsråd og som sådan har afgørende indflydelse på verdens gang. Rusland er i kraft af sine atomvåben en af verdens stormagter.

Selv om økonomien ikke tilsiger det, er Rusland også medlem af de rige industrilandes klub G8 - uden dog at deltage i de finansielle drøftelser. I 2006 var Rusland som formand for G8 vært for regeringschefernes årlige topmøde.

Endvidere er Rusland medlem af Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE), som Sovjetunionen var initiativtager til i sin tid. I 1996 blev landet medlem af Europarådet, som det havde formandskabet for i 2006.

Rusland er det ledende medlem af SNG, Fællesskabet af Uafhængige Stater, der omfatter de tidligere sovjetrepublikker undtagen de baltiske. SNG får stadig mindre betydning, og Rusland synes at være ved at miste fodfæste i det postsovjetiske rum.

Derimod er der mere liv og perspektiv i Shanghai - samarbejdsorganisationen, der blev dannet i 2001 af Rusland, Kina og de tidligere sovjetrepublikker Kasakhstan, Usbekistan, Kirgisistan og Tadsjikistan.

Siden 2002 har Rusland samarbejdet med NATO i NATO - Rusland - Rådet, hvor parterne bl.a. koordinerer indsatsen mod den internationale terrorisme.

Med EU har Rusland en partnerskabs- og samarbejdsaftale, der snart skal genforhandles. Det udvidede EU på 25 medlemmer er Ruslands største handelspartner, som aftager over halvdelen af Ruslands eksport og som investor i russiske virksomheder. Rusland er EU's femte største handelspartner og dækker bl.a. en tredjedel af EU's olie - og gasbehov.

Ud over disse multilaterale kontakter har Rusland tætte bilaterale kontakter til en lang række lande med stigende vægt på lande som Indien, Pakistan, Kina og Japan.

Vestens kritik af Rusland

Rusland er således et fuldgældigt medlem af det in-

Rigsvåbnet: Dobbeltørnen symboliserer arven fra det byzantinske kejserrige, statens afgørende rolle i samfundet og kristendommen i skikkelse af den ortodokse kirke.

ternationale samfund, der i skikkelse af dets vestlige samarbejdspartnere med USA i spidsen gerne så, at Rusland blev en integreret del af Vesten og derfor kritiserer Rusland for manglende opfyldelse af vestlige normer for demokrati, retssamfund og civilt samfund.

Det tages ilde op i Rusland, der i kraft af sine energiresurser og mulighederne for at bruge dem som et politisk våben har genvundet troen på egen styrke og ikke bryder sig om indblanding i sine indre anliggender.

Rusland ønsker at have *sin* form for demokrati, 'det suveræne demokrati', som ikke lader sig påvirke udefra. Tilmed synes den russiske ledelse, at landet ikke har fået nok kredit for opløsningen af Sovjetunionen og alt det, landet har gjort for Vesten siden da.

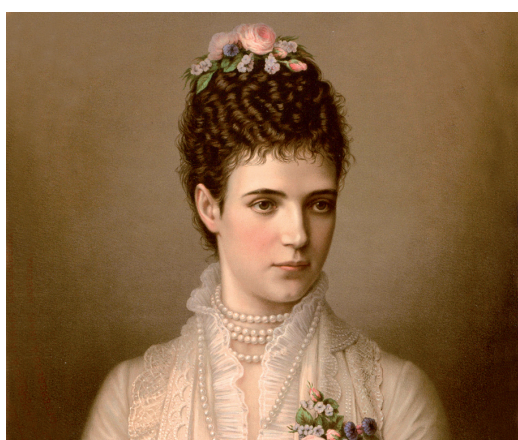
Ruslands fremtid

Rusland befinder sig i en overgangsperiode, hvis varighed ikke kan forudsiges. Det vides heller ikke, hvor landet er på vej hen fra det sovjetiske samfund. Foreløbig har landet langt fra kastet den sovjetiske arv fra sig, lige så lidt som omverdenen har opgivet fortidens fordomme om Rusland.

Men det ser i 2006 ud til, at Rusland vil gå sin egen vej på søgen efter sin plads i verden. Den vej kan meget vel føre landet længere mod øst i dets evige balancegang mellem Østen og Vesten.

Dagmar, prinsesse af Danmark, kejserinde af Rusland

Af Gunvor Andersen

Prinsesse Dagmar

Portrættet ovenfor viser Christian IX's yndige datter. Sådan så hun ud som 19-årig i 1866, da hun giftede sig med den russiske tronfølger, den senere tsar Alexander III, som regerede i Rusland fra 1881 til sin død i 1894. Hun antog navnet Maria Fjodorovna og konverterede til den russisk - ortodokse tro.

Danske forventninger

Forbindelsen var uden tvivl et arrangeret ægteskab. Den danske konge havde sikkert håbet, at den russiske relation ville skaffe ham de landområder tilbage, som Danmark havde mistet i 1864 eller i det mindste fungere som en slags fredsgaranti. Selv om forventningerne vedrørende Sønderjylland ikke blev indfriet, skabte ægteskabet gode relationer mellem Rusland og Danmark, bl.a. på grund af parrets hyppige besøg på Fredensborg Slot, og det åbnede nye muligheder for danske virksomheder i Rusland.

Urolige tider

Dagmars private forhold som mor til seks børn, hustru og værtinde i de kejserlige paladser ser ud til at have været harmoniske. Men rolige forhold levede

hun næppe under. Svigerfaderen, Alexander II, blev myrdet i 1881. Selv om han havde ophævet livegenskabet for de russiske bønder, var han enehersker ud til fingerspidserne. Efterfølgeren, Dagmars gemal, Alexander III, havde heller ikke til hensigt at ophæve eller mindske tsarens magt. Konsekvensen blev flere og flere revolutionære grupper, som uden tvivl ødelagde roen i tsarens gemakker.

Nikolaj II

Forholdene under sønnens, Nikolaj II's regering blev ikke bedre. Revolutioner, første verdenskrig, hungersnød med mere tvang ham til at afsige sig tronen i 1917. I det følgende år blev han, hans familie, hans læge og nogle tjenestefolk myrdet af bolsjevikkerne ved Jekaterinburg i Sibirien og smidt i en mineskakt uden for byen.

I 1998, på 80-årsdagen for likvideringen, den 17. juli 1918, blev resterne af den kejserlige familie genbegravet i Peter – og Paul katedralen, hvor også Alexander III ligger begravet.

Tsar Alexander III og børnene

Den sidste tid i Rusland

Enkekejserinde Dagmar overlevede revolutionen. Under revolutionen boede hun først i Kiev og senere på Krim ved Sortehavet. Hun forlod landet i 1919 på et britisk krigsskib og boede en tid hos sin søster, enkedronning Alexandra, i England.

Tilbage i Danmark

Dagmar kom til England fattig som en kirkerotte. Den britiske kongefamilie samlede sammen til en livrente til hende på 10.000 dollars om året. Det gjorde det muligt for hende at flytte til Danmark. Her tilbragte hun sine sidste år i en Strandvejsvilla i Hvidøre. Hun døde den 13. oktober 1928, blev begravet fra den russisk - ortodokse kirke i København og bisat i Roskilde Domkirke, hvor hendes kiste stod i krypten under Christian IX's kapel.

Dagmars skæbne - Rusland

Af tiden 1847 - 1928 tilbragte Dagmar de første 19 og de sidste 9 år i Danmark. Resten af sit liv, 53 år, levede hun i Rusland. Landet blev hendes skæbne - på godt og ondt.

Som få andre mennesker må hun have oplevet herlighed og fornægtelse, glæde og tragedie, håb og desperation.

Håbet forlod hende aldrig. Det vidner de fortællinger om, som beretter, at hun til sit livs ende fortsat troede, at sønnen Nikolaj, svigerdatteren Alexandra Fjodorovna og børnebørnene Olga, Tatjana, Maria, Anastasia og den blødersyge Alexei en dag skulle stå udenfor hendes dør i Hvidøre og banke på. Rusland var til det sidste levende i hendes hjerte.

*Enkekejserinden i Hvidøre
(Det Kongelige Bibliotek, Kort - og Billedafdelingen)*

Peter og Paul Katedralen

Dagmar vender hjem til Rusland

I september 2006 blev kejserinden genbegravet ved Alexander III's side i Peter - og Poul Katedralen i Sankt Petersborg.

Ceremonierne i forbindelse med denne begivenhed startede med en mindegudstjeneste i Roskilde domkirke, en karettur gennem Københavns gader og afskibning med korvetten Esbern Snare. På den russiske side blev kisten via Peterhof og Isaaskatedralen ført til det sidste hvilested i Peter - og Paul Katedralen.

Genbegravelsen blev fulgt med stor interesse både i Danmark og Rusland. For Ruslands vedkommende kan den ses som et forsøg på at fremme den historiske bevidsthed og skabe en slags forsoning mellem tsartiden, sovjettiden og nyere historie. For både Danmark og Rusland betyder genbegravelsen uden tvivl en genoprettelse af det historiske nære forhold mellem de to lande, et forhold, som hverken storpolitik eller terrorbekæmpelse har kunnet ødelægge.

Turist i Rusland

Af Sven Møller Jensen

Turisme har længe været af betydning for Rusland. Moskva og Sankt Petersborg, Den Gyldne Ring, sportsturisme og arrangerede rejser i øvrigt har været kendt i mange år. I de senere år er det også blevet muligt at opleve Rusland som turist på egen hånd.

Verdens største land

Efter den økonomiske chokterapi i 1990'erne er Rusland ved at komme sig. For den rejsende, der besøgte Rusland i sovjettiden, vil meget forekomme helt anderledes. Særligt i landets hovedstad, Moskva. Her er restauranter med et højt kulinarisk niveau. Her er smarte forretninger, der gør hovedstaden til et mål for shoppingturister. Også de store provinsbyer som Sankt Petersborg, Jekaterinburg og Nisjnij Novgorod følger godt med, men hovedstaden er og bliver Ruslands magtcentrum og økonomiske centrum.

Vil man væk fra Ruslands europæiske del, ud til Sibirien, anbefales en rejse med Den Transsibiriske Jernbane, en krydstogt på Bajkalsøen eller en rejse i Vitus Berings fodspor. Sibirien er de store vidders og de store armbevægelers land.

Nogle praktiske råd

Vi opfordrer til, at du pakker kufferten og selv rejser på opdagelse i det enorme land, hvor der er store oplevelser i vente.

Desværre er det ikke blevet lettere at opnå visum til Rusland. Det anbefales derfor, at man i meget god tid får søgt visum ved den russiske ambassade i København, www.visatorussia.com.

Der er en lang række udbydere af rejser på markedet. Dels udbydes rejser til de mere traditionelle mål, de store byer, dels rejser på de russiske floder og med den transsibiriske jernbane. Du finder et udvalg af disse rejsearrangører på www.dkrus.dk.

Der kan være områder i Rusland, som det danske udenrigsministerium fraråder rejser til. Aktuelle oplysninger findes på Udenrigsministeriets hjemmeside, www.um.dk.

Den Gyldne Ring

Nordøst for Moskva ligger den ring af smukke, gamle, ærværdige middelalderbyer, som går under navnet Den Gyldne Ring: Vladimir, Susdal, Pervslavj-Salesskij, Rostov den Store, Jaroslavl, kloster-

byen og pilgrimsålet Sergejev Posad. Til ringen hører også hovedstaden Moskva. Her findes nogle af de mest betydningsfulde kirker, klostre og fæstningsværker i det middelalderlige Rusland, hvoraf den senere russiske stormagt udsprang.

Novgorod og Sankt Petersburg

Rusland blev grundlagt som stat i 800-tallet omkring byerne Kiev og Novgorod. Novgorod hørte på det tidspunkt med til Østersøområdet og kaldtes af skandinaverne Holmegaard. Byen blev senere kernen i fyrstedømmet Novgorod, som holdt stand mod både svenskere, tyskere og mongoler.

I 1400-tallet blev den overhalet af Moskva. Byen mistede meget af sin betydning, men bevarede de smukke middelalderlige kirker fra storhedstiden. Rusland vendte ryggen til Vesteuropa og var i længere tid uden forbindelse med Østersøen.

I 1703 skabte tsar Peter den Store et vindue mod vest ved at grundlægge Sankt Petersburg, som han nogle år senere gjorde til hovedstad. Først i 1918 blev hovedstaden flyttet til Moskva.

Sankt Petersburg er en perle af en by, et Nordens Veneza, rammen om et fascinerende og rigt kulturliv. Blandt et utal af seværdigheder er Vinterpaladset med helt uforlignelige kunstsamlinger, Peter-Paul-fæstningen med kirken, som Peter den Store gjorde til sit dynastis gravkirke, Admiralitetet, Isakskatedralen, Blodkirken, krydseren Aurora, de rigt udstyrede sommerpaladser i byens omegn: Peterhof, Tsarskoje Selo, Pavlovsk og Gattjina. Det hele er efter byens 300 – års jubilæum i 2003 i sit fineste puds.

Den Transsibiriske Jernbane

Der findes tre ruter som kører samme vej, indtil toget når frem til Ulan Ude lidt øst for Irkutsk og Bajkalsøen. Så drejer den transmongolske rute sydpå mod Mongoliet. Den transsibiriske og den transmanchuriske rute følges ad indtil byen Chita er passeret. Så drejer den transsibiriske rute nordpå.

Den transsibiriske rute (9289 km & 149 timer) er den "klassiske" strækning. Den går fra Moskva til havnebyen Vladivostok.

Den transmongolske rute (7865 km & 132 timer) er den mest populære rute, og man forstår godt dens popularitet. Den giver mulighed for at opleve tre spændende lande: Rusland, Mongoliet og Kina.

På den transmanchuriske rute (9001 km & 145 timer) kører toget igennem det kinesiske Manchuriet og videre til Beijing.

Krydstogt på Volga

Nyd et luksusliv på Ruslands floder og søer! Oplev både spændende, historiske byer og smukke, mennesketomme landskaber! Følg med i livet på land fra soldækket og deltag i livet ombord! Tag med på interessante udflugter i egne af Rusland, der er svært tilgængelige med andre transportmidler! Din kahyt er dit hjem under hele rejsen, og Rusland kommer flydende til dig.

Campingturisme

Campingturisme fra vesten er et relativt nyt fænomen. De beretninger, jeg har kendskab til, tyder på, at campingpladserne langt fra har den standard, som vi kender fra de vestlige lande.

Find mere bl.a. på www.dkrus.dk

Bajkalsøen

Bajkalsøen er den største ferskvandssø i Asien med et areal på 31.494 km²., næsten lige så stor som hele Danmark. Det er den dybeste sø i verden (1.741 m), og den rummer 20 % af jordens samlede ferskvandsmængde.

Omgivelserne er vidunderligt smukke. Både flora og fauna byder på spændende overraskelser. Man går i land på fjerne øer, som mangler veje og kun kan nås med skib, men hvor en flok vestlige turister bydes velkommen som ærede gæster. Prøv det selv! Du vil ikke blive skuffet.

Vitus Bering

Af Anna Bjerrekær, Horsens Museum

En af verdens store opdagelsesrejsende, Vitus Bering, stammer fra Horsens. Bering opdagede i 1728, at Asien og Amerika er adskilte kontinenter, og i 1741 kortlagde han som den første Alaskas vestkyst. Hvor Columbus bandt verden sammen mod vest, gjorde Bering det mod øst.

Barndom

Vitus Jonassen Bering blev født i Horsens i 1681. Som ung drog han til søs, og dette var starten på en karriere som sømand.

I 1703 lod Bering sig hverve til den russiske flåde. Han flyttede til Rusland, hvor han blev gift og fik børn. Bortset fra et besøg i København i 1715 så Bering aldrig mere Danmark.

Første Kamtjatka -Ekspedition (1725 – 1730)

Endnu i begyndelsen af 1700-tallet vidste man ikke, om Sibirien var landfast med Amerika. Derfor udsendte tsar Peter den Store en ekspedition med Vitus Bering som chef for at undersøge dette.

Efter en lang og besværlig rejse gennem Sibirien nåede ekspeditionen til Kamtjatka, hvor man orga-

niserede en lejr og byggede skibe.

Den 13. august 1728 sejlede Bering rundt om Sibiriens nordøstlige hjørne og fastslog dermed, at der var vand mellem Asien og Amerika, skønt han ikke kunne se den amerikanske kyst for tåge.

Bering vendte tilbage til Sankt Petersborg med den nye viden, men blev kritiseret for, at han ikke med egne øjne havde set land på begge sider af strædet.

Anden Kamtjatka-Ekspedition (1733 – 1743)

Den anden Kamtjatka-Ekspedition, eller Den Store Nordiske Ekspedition, blev den største verden nogensinde har set. Den omfattede 10.000 mand. Vitus Bering var øverste chef med ansvar for ekspeditionens organisering. Hans opgave var at finde og kortlægge den hidtil ukendte amerikanske vestkyst. Berings skib nåede Amerika den 15. juli 1741, og man påbegyndte kortlægningen af kysten.

På vejen hjem strandede hans skib på en lille øde og træløs ø, og mandskabet måtte overvintre i nedgravede hytter af drivtømmer. Mange af mændene døde, heriblandt Vitus Bering, som blev begravet på øen. Den bærer i dag navnet Bering Øen.

Bering genfindes.

Vitus Bering kaldes "Ruslands Columbus", en verdensberømt mand, hvis udseende man ikke kender. Der findes portrætter, som hævdes af være af Bering, men det er usikkert, om de virkelig forestiller ham.

Denne tvivl var en af årsagerne til, at sovjetiske arkæologer og retsmedicinere indledte et samarbejde med arkæologer fra Horsens Museum med det formål at finde og udgrave Berings grav og forsøge at genskabe Berings ansigt ud fra kraniet.

I august 1991 fandt arkæologerne Berings og fem andre søfolks grave på Bering Øen. De døde blev ført til Moskva, hvor fem retsmedicinere undersøgte dem og genskabte Berings udseende. I 1992 blev Bering og de øvrige søfolk genbegravet på Berings Øen.

Copyrighten tilhører Horsens Museum

H. C. Andersen og Rusland

Af George Fogh

Lige efter at H.C. Andersen flyttede fra Slagelse til Helsingør i 1826, skrev han i spøg til sin digterven Ingemann, at han agtede at udgive en beskrivelse af den tre dage lange rejse, ”men ikke på dansk, så duer bogen ikke, men jeg vil lægge mig efter det kamschadalske og skrive den på dette sprog. Måske den da kan blive indført som læsebog på universitetet ved Lopatka eller de lærde skoler på Novaja Sembla”.

Selv H.C. Andersen havde vel næppe fantasi til at forestille sig, at der faktisk kun skulle gå 19 år, før man i Rusland i 1845 kunne læse hans roman ’Improvisatøren’ om ens ikke på ”kamschadalsk”, så dog på russisk. Et par år senere fulgte de første oversatte eventyr. De slog straks an, også blandt voksne. De russiske kritikere roste blandt andet eventyrene, fordi de var fri for al smålig moraliseren.

Censurerede klæder

Den kejserlige russiske censur var dog ikke helt så begejstret, og allerede i slutningen af 1850’erne blev de første eventyr forbudt. Især var ’Kejserens nye klæder’ et yndet censurobjekt i de næste 50 år, men også eventyret ’Paradisets have’ blev forbudt på grund af, at der ”i digterens have er indført for meget fantasifuldt, delvis af muhammedansk tilsnit”.

I sovjettiden blev H.C. Andersen ikke udsat for censur. Hans eventyr blev trykt på 42 sovjetprog og udkom i et samlet oplæg på omkring 70 millioner.

Oversætterinder

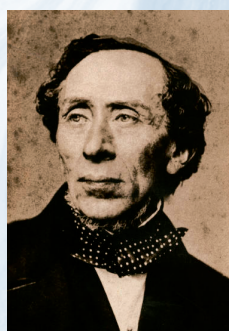
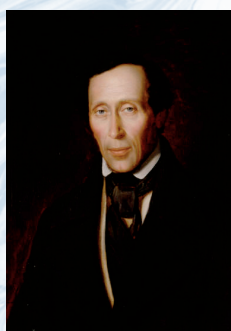
H.C. Andersen kom aldrig til Rusland på en af sine 30 rejser. Han kunne således ikke som i det øvrige Europa gøre reklame for sig selv. Men det lille PR - problem klarede ”Oversætterindernes Selskab” i Sankt Petersborg, som i 1860’erne med succes udgav et par større samlinger af eventyrene, fordi ”det russiske publikum elsker disse ’Sagn og Eventyr’, hvis forfatter med rette regnes til nutidens største digtere”.

Af enorm og varig betydning for H.C. Andersens udbredelse i Rusland - og senere Sovjetunionen og atter igen Rusland - var en fire binds udgave fra 1894, som foruden alle eventyrene, to romaner og ’Mit livs eventyr’ også indeholdt skuespil, digte og et udvalg af rejsebøgerne. Det var første gang H.C. Andersen blev oversat direkte fra dansk til russisk. Den priste oversættelse blev foretaget af den danske udvandrer Peter Emanuel Hansen og hans kone.

Befriet

H.C. Andersen er stadig højt skattet i Rusland. I 2004 – i 200-året for H.C. Andersens fødsel – fik russiske projekter en million kroner i tilskud af H.C. Andersen fonden, og hele tolv H.C. Andersen – ambassadører blev udnævnt.

I det nye Rusland er H.C. Andersen befriet for al snævre censur fra magthavernes side. Han udgives som aldrig før.

Læs videre om H. C. Andersen og Rusland i H.C. Andersen årbogen 1987: H.C. Andersen og Rusland (H.C. Andersens hus i Odense). Copyrighten tilhører H.C. Andersens Hus.

Danmark-Rusland gennem 1000 år

Af Karsten Fledelius

For danske vikinger var Rusland først og fremmest transitlandet til Konstantinopel. Men allerede i 1100-tallet blev der knyttet dynastiske forbindelser mellem landene. Hertug Knud Lavards hustru Ingeborg var datter af en russisk storfyrste. Deres søn Valdemar I har formentlig bragt sit navn ind i den danske kongeslægt fra oldefaderen, storfyrst Valdimor Monomakh. Den moderne danske kongeslægt har således også russiske rødder.

Strategiske partnerskaber

Da storfyrst Ivan III af Moskva i slutningen af 1400-tallet trængte ud til Østersøen og byggede en fæstning ved Den finske Bugt, blev Rusland attraktiv som dansk alliancepartner, da kong Hans af Danmark og Norge bestræbte sig på at blive anerkendt som konge i Sverige. De to lande indgik en aftale om en alliance mod den svenske rigsforstander Sten Sture og en løsning af grænseproblemerne i Karelen mellem Sverige og Rusland, når Hans var kommet i besiddelse af den svenske trone. En russisk hær rykkede frem til Vyborg i Finland, hvilket medvirkede til at Hans i 1497 blev anerkendt som konge i Sverige.

Næste samarbejde mellem Danmark og Rusland drejede sig om, hvem der skulle have magten i bl.a. Estland. Det samarbejde endte knap så heldigt. Frederiks II's yngre broder Magnus drog i 1570 til Moskva for at søge hjælp hos tsar Ivan - "Ivan den Grusomme" - mod svenskerne, som havde underlagt sig det meste af det omstridte område. I første omgang gik alt vel. Magnus fik tsarens søsterdatter til ægte og blev tildelt titlen Konge af Livland under tsarens overhøjhed. Men da det ikke lykkedes Magnus at erobre Tallin, tog Ivan IV sagen i egen hånd. Både danskere og svenskere blev stort set smidt ud af området, og den stakkels "kong" Magnus måtte, svigtet af alle, flygte fra Moskva med sin russiske hustru. Han døde i eksil.

Mislykkede ægteskabsprojekter

Under tsar Boris Gudonov (1598 - 1605) blev grænsen mellem Norge og Rusland fastlagt. Tsaren ville gerne have freden beseglet med et ægteskab mellem en datter og den danske kronprins. Kronprinsen rejste til Moskva, men blev syg og døde i 1602.

Den første tsar af Romanov - slægten Mikhail, foreslog i 1641 et ægteskab mellem sin datter og Christian IV's søn Valdemar Christian, som da også var i Moskva i lange perioder. Dette projekt strandede på, at den danske prins nægtede at gå over til den ortodokse tro.

Den svenske fare

Det drivende i disse ægteskabsprojekter var rigernes fælles fjendskab med Sverige. Det blev til en virkelig alliance, dog uden ægteskab, under Den store nordiske Krig 1700 - 1721. Frederik IV samarbejdede med Peter den Store, som sågar besøgte Danmark. Tsarens støtte til Danmark var væsentlig for, at Frederik IV fik det gottorpske hertughus smidt ud af Slesvig.

Katarina II

Efter en kort parentes under Peters den Stores efterfølger vendte Katarina II tilbage til Peter den Stores politik og blev Danmark en vigtig, men krævende allieret.

Katarina II hjalp Danmark med at få etableret et mageskifte mellem Danmark og den gottorpske slægt. Gottorperne overtog grevskabet Oldenburg. Den danske konge fik til gengæld gottorpernes besiddelser i Holsten. Begge parter lovede desuden at hjælpe hinanden ved et eventuelt angreb fra Sverige. Det blev aktuelt i 1788, da Sverige angreb Rusland, men krigen førtes med liden energi fra dansk side og blev afsluttet i 1789.

En anden frugt af samarbejdet var, at Danmark modtog en for kejserinde ubekvem sidelinie af huset

Romanov. Fire søskende til den afsatte, fængslede og senere dræbte Ivan VI blev anbragt i Horsens. Der levede de indtil deres død - den sidste i 1807.

Skiftende alliancepartnere

Under kejserinde Katarina II's søn og efterfølger Paul I (1796 - 1801) kom Danmark, nu sammen med Sverige, igen i alliance med Rusland i et "væbnet neutralitetsforbund", reelt rettet mod England. Slaget på Reden, den engelske flådes angreb på København (1801), havde som formål at tvinge dette forbund til opløsning. Tsaren blev dog myrdet, før han havde haft mulighed for at reagere på danskernes udtræden af forbundet.

I 1807 kom Danmark og Rusland igen på samme side, denne gang mod Sverige: Efter at englænderne havde bombet København og var sejlet af sted med den danske flåde, sluttede Danmark sig til den franske kejser Napoleon og deltog, om end lunkent, i Ruslands krig mod Sverige i 1809, som førte til svensk tab af Finland.

I 1812 skiftede situationen radikalt: Danmark holdt fast ved Napoleon efter det franske angreb på Rusland, og Rusland støttede, at Sverige fik Norge som kompensation for tabet af Finland i 1814. I 1813 var det endda kommet til enkelte fægtninger mellem danske og russiske styrker i Tyskland. Dette var imidlertid en undtagelse.

Russisk støtte til Danmark i 1848 og 1850

Da Danmark i 1848 skulle kæmpe mod de tysksindede slesvig - holsteneres oprør, greb Rusland ind og tvang Preussen, der bakkede dem op, til at trække sine tropper tilbage. Det gjorde det muligt for danskerne i 1850 at vinde den afgørende sejr over slesvig - holstenerne.

Rusland havde imidlertid stillet det som en betingelse for denne indirekte støtte til Danmark, at Slesvig ikke blev direkte indlemmet i Danmark. Det gik den danske regering med til, men den brød aftalen i 1863. Derfor forholdt Rusland sig passivt, da Preussen og Østrig angreb Danmark og fratog det både Slesvig og Holsten.

Dansk prinsesse bliver russisk kejserinde

Derfor er det tankevækkende, at det netop blev en dansk prinsesse, Christian den IX's purunge datter

Peter den Store-statuen Bronzerytteren i Sankt Petersborg

Dagmar, som efter det danske nederlag i krigen 1864 blev gift med den russiske tronfølger, den senere tsar Alexander III. (Se mere herom s. 6 - 7) Det kejserlige ægteskab fik stor betydning for danskeres lyst til at tage udfordringer op i Rusland. Listen over dygtige og dristige iværksættere er lang.

Sovjettiden

Den kommunistiske revolution i 1917 ændrede helt vilkårene for det dansk - russiske samarbejde. Kejserinden delte skæbne med mange russiske emigranter, som slog sig ned og siden døde i eksil i Danmark. Også de fleste af de danskere, som havde slået sig ned i Rusland af erhvervsgrunde, tog hjem.

De danskere, som i 1930'erne opholdt sig i Rusland, var hovedsagelig kommunister på partiskole - og nogle af dem blev ofre for Stalins udrensninger.

En anden ikke helt behagelig nærkontakt var det sovjetiske angreb på og besættelse af Bornholm i 1945 - som dog afsluttedes fredeligt i 1946 og 60 år senere blev mindet ved en smuk ceremoni på Bornholm.

Nye tider

Efter kommunismens fald er samarbejdet mellem Danmark og Rusland vendt tilbage til et niveau, der kan minde om tiden før 1917. Fjernelsen af den militære spænding og indførelsen af markedsøkonomi i Rusland har givet danske erhvervsdrivende et nyt virksomhedsområde, som visselig ikke er ukompliceret, men hvor der kan tjenes store penge, som Carlsberg har gjort det med sine investeringer i opbygningen af en moderne russisk produktion af kvalitetsøl.

En forkortet udgave af en artikel, som i sin helhed kan læses på www.dkrus.dk

Min russiske yndlingsfilm

The Return / Vosvrasjenie

Andrej Svjagintsevs debutfilm *Vosvrasjenie* fra 2003 fik prisen Den gyldne løve i Venedig. Den blev vist i danske biografteater under titlen *The Return*.

Filmen handler om to brødre, Ivan og Andrej, den ene i puberteten, den anden lidt yngre, som bor sammen med deres mor og bedstemor. Efter 12 års gådefuldt fravær dukker deres far pludselig op out of nowhere og indtager sin plads som husets overhoved. Med moderens tøvende accept tager han sine to sønner med på en flerdages fisketur i den russiske ødemark. Turen udvikler sig til et opgør mellem faderen og sønnerne og ender hårrejsende dramatisk.

Filmen kan ses som en spændende thriller, men har mange fortolkningslag og er fyldt med russisk atmosfære og mystik. Fotograferingen er utrolig flot, hvert eneste billede er en æstetisk oplevelse, hvad enten motivet er en baggård i en provinsby eller den underskønne og ensomme, nordvestrussiske natur, hvor far og sønner slår lejr på turen.

De to drenge, der spiller Ivan og Andrej, yder fremragende og uforglemmelige præstationer. *Vosvrasjenie* kan virkelig anbefales som en film ud over det sædvanlige.

Kirsten Holm Hansen

Tranerne flyver forbi / Letjat Sjuravli

Denne film vandt De Gyldne Palmer i Cannes i 1958, hvor især en strålende skuespilpræstation af Tatiana Samoilova (Veronika) blev særdeles værdsat i biografteater verden rundt.

Denne kærlighedshistorie kunne end ikke ødelægges af krigen, hvor den mandlige hovedperson Boris (Aleksj Batalov) bliver fældet af fjendens kugler. Veronika bliver hårdt ramt af krigen, hun mister sin kæreste, sine forældre, sit hjem. I desperation forsøger hun at finde en ny familie, men det medfører blot, at hun mister sin selvrespekt. Hun finder det svært at fortsætte livet. Hun vil ikke erkende, at hendes elskede Boris er død og fortsætter med at vente på ham. For Veronika er livet kærligheden, og at miste kærligheden er for hende det samme som døden.

Filmen er utroligt smukt fotograferet, og skuespillerne er fremragende i så godt som alle roller. Måden, som filmens personer bliver præsenteret på, er flot og klassisk, og kontrasten mellem krigens gru og den smukke kærlighedshistorie og den unge piges tro på kærligheden er slående.

En smuk og klassisk film, som alle, der interesserer sig for russisk kunst og kultur, MÅ se!

Sven Møller Jensen

Broder / Brat

Danila Bagrov har aftjent sin værnepligt i Tjetjenien og vender tilbage til sin stillestående og trøstesløse hjemby i den russiske provins. Moren er bekymret for hans fremtid, og Danila bliver sendt til Sankt Petersborg, hvor han skal bo hos sin bror, som efter sigende har klaret sig godt i storbyen.

Snart befinder Danila sig midt i byens lurvede underverden. Her er hans kvalifikationer fra krigen i Tjetjenien anvendelige, og han får sit første betalte job som lejemor. Hurtigt bliver loyaliteten overfor broderen imidlertid sat på en hård prøve.

Aleksj Balabanov har med *Brat* skabt en moder-

ne russisk thriller. Filmen er en kraftfuld skildring af 90'ernes Rusland - et samfund truet af indre opløsning. Filmen var i 1997 en stor publikumssucces og blev i 1999 fulgt op af endnu en publikumstræffer i form af Brat 2.

Kaare Holst

Olga, den sidste storfyrstinde

Filmen er en dokumentarfilm, som følger storfyrstinde Olga, yngste datter af tsar Alexander III og kejserinde Maria Fjodorovna (prinsesse Dagmar), fra vugge til grav.

Ved hjælp af sjældne arkivfund, interviews, dagbogsoptegninger, Olgas egne malerier og interviews med mennesker, der kendte hende, følger vi storfyrstinden fra barndommen på slottene i Sankt Petersborg til fronten som sygeplejerske og efter revolutionen til eksil i Danmark og senere i Canada.

For den historieinteresserede er filmen en perle. Den skildrer ikke kun en særpræget menneskeskæbne, men er også en kommentar til de dansk - russiske forbindelser 1882 - 1960.

Filmen varer 52 minutter, kan fås som DVD på dansk, engelsk og russisk og er en dansk - canadisk co - produktion. Producent: Sonja Vesterholt.

Gunvor Andersen

Tyrkisk Gambit / Turetskij Gambit

I foråret 2005 blev "Tyrkisk Gambit" lanceret massivt i Rusland. Filmen er baseret på bogen af samme navn af den russiske bestsellerforfatter Boris Akunin.

Filmen blev set af en stor del af den russiske befolkning og er en del af de seneste års genoplivelse af russisk film. Genoplivningen er statsstøttet og temmelig vellykket. Disse nye spillefilm har meget ofte en stærkt nationalistisk og propagandistisk tone og er med til at forme den russiske opinion. Således har flere film handlet om den tjetjenske konflikt fra en rent russisk vinkel.

Også "Tyrkisk Gambit" er nationalistisk. Den handler om Den Russisk - Tyrkiske Krig i 1877 - 78, hvor den russiske hær under svære tab trængte frem gennem Bulgarien og Tyrkiet til Konstantinopels (Istanbuls) porte og kun blev forhindret i at indtage

Det Osmanniske Imperiums hovedstad, fordi England og Frankrig satte sig imod det.

Filmen er meget dramatisk, smuk og stemningsfuld, men kan bestemt ikke siges at være særlig historisk korrekt. Det fremstilles, som om det er tyrkerne, der angriber, og "russerne", der forsvarer, selv om der faktisk var tale om en russisk angrebskrig. Man skal altså ikke se filmen eller læse bogen "Tyrkisk Gambit" for at sætte sig ind i historien. Men man kan se den for dens fortættede stemning, fantastisk flotte fotografering og dens eksperimenterende stil.

Mikael Hertoft

Krig og Fred / Vojna i mir

Rusland har både i Sovjettiden og efter Sovjetunionens sammenbrud produceret mange værdifulde film.

Jeg husker især "Krig og Fred" fra 1968 af instruktøren Sergej Bondartjuk med udgangspunkt i Leo Tolstojs roman om Napoleonstidens

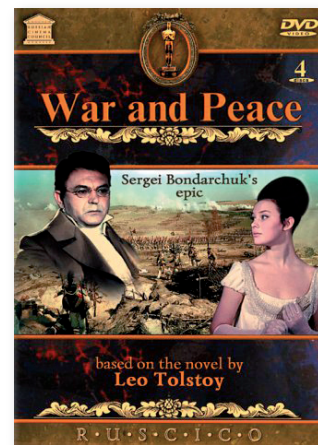
Rusland. Det var mit første møde med russisk film og et betagende et. Bondartjuk har selv skrevet manuskript, selv instrueret og spiller selv hovedrollen i en film med 300 andre roller- og en tilblivelsestid på 6 år!

6 timers (u)lykkelig kærlighed, vældige slagmarksscener, bl.a. slaget ved Borodino, med 120.000 statister veksler med realistiske hverdagsoptrin om livet i datidens overklasse, blandt soldater og almindelige russere.

Selv om filmen er skabt i Bresjnev-perioden, er den langt fra en sovjetisk film, men helt klart en russisk! Det er en uforglemmelig film, der til fulde fortjener sine mange udmærkelser. Filmen kan fås på DVD med danske undertekster.

Jørgen Nielsen

Dansk-Russisk Forening råder over en række russiske film, der gerne udlånes til interesserede!

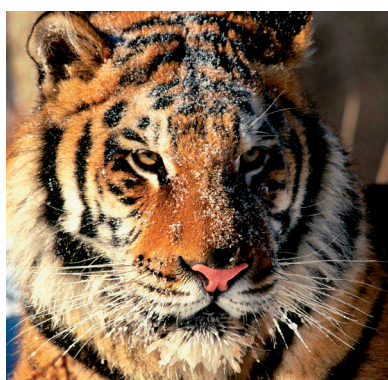
Vidste du...

Af George Fogh

- At Europas langt højeste bjerg, Elbrus, ligger i Kaukasus, som lige holder sig inden for den europæiske del af Rusland. Med sine 5.642 meter er Elbrus hele 835 meter højere end det næsthøjeste bjerg Mont Blanc på 4.807 meter.

- At Rusland er verdens største land med sine godt 17 millioner km² og er 395 gange større end Danmark. Verdens næststørste land, Canada, er 10 millioner kvadratkilometer.

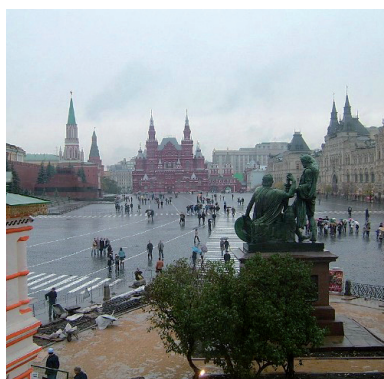

- At den sibirske tiger er verdens største kattedyr. Den kan veje 325 kilo og måle 4 meter fra hale- til snudespids. Det skønnes, at der endnu lever et sted mellem 200 og 450 vilde sibirske tigre.

- At russiske kvinder fik stemmeret i 1918. I det nuværende parlament er der dog kun 8 % kvinder mod 36,9 % i Danmark, hvor kvinderne fik stemmeret i 1915.

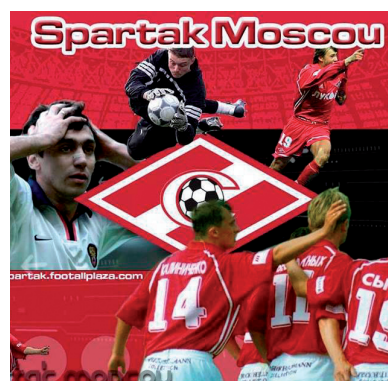
- At langs de 20.000 kilometer statsgrænse støder Rusland op til 14 andre lande. Længst er grænsen til Kazakstan på 6.846 kilometer, kortest er de 19 kilometer til Nordkorea.

- At på Russia's Weather", <http://meteo.infospace.ru>, kan du se, hvordan vejret arter sig i over 3.000 russiske byer.

- At en af de mest spektakulære begivenheder på Den Røde Plads i Moskva fandt sted den 28. maj 1987, da den 19-årige vesttysker, Mathias Rust, uset fløj sit lille Cessna fly forbi det sovjetiske luftværn og landede på den berømte plads. Han fik fire år i arbejdslejr, men slap fri efter godt et år i fængsel.

- At omkring 2000 danskere udvandrede til Rusland og Sibirien mellem 1864 og 1917.

- At i den russiske superliga i fodbold, Vysshaya - ligaen, som blev oprettet i 1992 vandt Spartak Moskva ni af de første ti mesterskaber.

- At i den landsdækkende sovjetiske liga fra 1936 - 1991 (på nær 1940 - 43, hvor turneringen ikke blev spillet) var Dynamo Kiev det mest succesfulde hold med 13 mesterskaber, forfulgt af Spartak Moskva med 12 og Dynamo Moskva med 11 mesterskaber.

- At der i Rusland er rygeforbud på alle arbejdspladser.

- At Holberg i en epistel fra 1750 nævner den sidste nye skægmode i Rusland: "Man kunne for min skyld gerne reformere de billeder, hvor Gud Fader bliver afmalet som en gammel mand med langt skæg; thi man ser, hvilken overtro sligt haver forårsaget i Rusland, hvor ingen i den henseende vil skille sig af med sit skæg".

- At i russisk roulette findes der aldrig dårlige tabere.